

Pieter Omtzigt: 'Dit kan het vertrouwen in politiek en instituties systemisch raken'

12 december 2022

Genadeloos legt Pieter Omtzigt (49) de nieuwe pensioenwet op de pijnbank. Welke bezwaren heeft het onafhankelijk Tweede Kamerlid tegen de grootste financiële hervorming ooit?

Zouden er verkiezingen worden gehouden voor de beste debatbijdrage in de Tweede Kamer, dan gooit Pieter Omtzigt hoge ogen.

Begin november, <https://debatgemist.tweedekamer.nl/debatten/wet-toekomst-pensioenen-0>, veegde hij in een anderhalf uur dierend betoog de vloer aan met de Wet toekomst pensioenen, die ten grondslag ligt aan de verdeling van 1.500 miljard euro pensioenvermogen.

Met EW spreekt het onafhankelijk Tweede Kamerlid over de hervorming van het pensioenstelsel, die wat hem betreft nog veel te weinig aandacht krijgt. 'Als ik in de Kamer een hele dag over het pensioenstelsel debatteer, dan krijg ik spoedberichtjes over Glennis Grace en de Jumbo binnen op mijn telefoon, maar niets over de pensioenwet.'

Uw lijst met bezwaren tegen het nieuwe pensioenstelsel is lang. Wat wilt u als eerste kwijt?

Pieter Omtzigt: 'Om maar met de deur in huis te vallen: ik denk dat Nederland onderschat dat pensioenen niet alleen een appeltje voor de dorst zijn, maar ook een geostrategisch bezit van Nederland. Er bestaat veel belangstelling voor een pot vermogen van ongeveer 1.500 miljard euro. Elke financiële marktpartij is geïnteresseerd in deze langetermijninvestering, waaraan veel geld valt te verdienen. Dat is op zich niet verkeerd, maar daarvan moet je je wel bewust zijn. Maar wij

vliegen het aan als een technocratische exercitie. Dat vind ik gevaarlijk.'

Met het oog op de geostrategische dimensie: bent u bang voor een buitenlandse greep in de kas?

Omtzigt: 'Als een greep in de kas betekent dat iemand er rechtstreeks geld kan uithalen, dan is het antwoord: nee. Maar vergeet niet dat bepaalde ontwikkelingen wel degelijk het pensioenstelsel keihard raken. Neem alleen al het feit dat we een monetair beleid voeren dat in mijn ogen economisch gezien monetaire financiering is [het financieren van overheidsuitgaven met 'geprint' geld van de centrale bank – red.]. Alleen juridisch vinden we van niet. Maar het opkoopprogramma, en daardoor het bijdrukken van geld, is zodanig groot, dat het inflatierisico enorm is toegenomen.

'Het zijn meer dit soort inflatierisico's die de pensioenpot uithollen, dan het risico dat iemand rechtstreeks belasting op het pensioenvermogen gaat heffen. Daar zal Nederland echt wel nee tegen zeggen.'

Nederland is te naïef bij de hervorming van het stelsel?

Omtzigt: 'Ik heb me zo'n zes jaar geleden vrij hard verzet tegen de invoering van een Europese richtlijn voor pensioen. Natuurlijk moet pensioen geen obstakel zijn als je in een andere lidstaat gaat werken – begrijp me niet verkeerd. Maar ik vind wel dat Nederland de inrichtingsvrijheid moet houden voor het eigen pensioenstelsel. Toch zijn Europese regels toen binnen 24 uur door de Kamer gejaagd. Dat vond ik zeer onverstandig van de toenmalig staatssecretaris Jetta Klijnsma.

'Ik denk dat we te weinig hebben geleerd van de Vogel- en Habitatrictlijn waarvan we nu zo ongelooflijk veel last hebben in het stikstofdossier. Nederland heeft veel kleine natuurgebieden die onder die richtlijnen vallen, maar het heeft onvoldoende doordacht wat de gevolgen van aanwijzing en regelgeving zouden zijn in ons dichtbevolkte land met relatief veel veeteelt.

‘Dat is een risico dat je altijd loopt als je nationale stelsel enorm afwijkt van het Europese gemiddelde: bij pensioenfondsen apert ook het geval. Het risico dat Europese regels ons pensioenstelsel belemmeren, is ook hier groot.’

Het nieuwe stelsel wordt een stuk individueler.

Goede zaak?

Omtzigt: ‘In het huidige stelsel is er al te enthousiast herverdeeld. Met premievakanties bijvoorbeeld, waardoor hele generaties weinig of geen pensioenpremies meer betaalden. Of vut-regelingen die gewoon jarenlang werden afgewenteld op een andere generatie. Dat is geen solidariteit, dat is gewoon de rekening bij een andere generatie neerleggen.

‘Die herverdeling hebben we teruggedrongen en dat was ook buitengewoon noodzakelijk. Toen Johan Remkes nog minister van Binnenlandse Zaken was, had hij zelfs een regeling bedacht dat alle ambtenaren met 52 jaar met pensioen konden. Dat werd feitelijk door de rest van de samenleving gedragen. Tsja, dat moet je niet al te vaak doen. Dus dat je kaders aanbrengt zodat je alleen kunt herverdelen op het moment dat één generatie door het ijs zakt, is volstrekt terecht en hard noodzakelijk.

‘Maar het hele idee dat er met deze hervorming individuele potjes komen, is gewoon fictie.’

Iedereen krijgt straks toch een eigen potje bij het pensioenfonds?

Omtzigt: ‘Het is gewoon fictie. Je ziet dat het beste bij het nabestaandenpensioen. Stel je hebt een potje. Je spaart elk jaar en je overlijdt op je 55ste, terwijl je niet in dienst bent. Dat gebeurt vooral bij mannen best nog wel vaak. Je zou verwachten dat je het gespaarde pensioen, je individuele potje, kunt nalaten aan je echtgenote, maar dat kan dan weer net niet. Je krijgt straks op je jaarlijkse overzicht een bedrag te zien, maar vooral van de dingen waarvan je zou verwachten dat je die ermee kunt doen – zoals een beetje het beleggingsbeleid meebepalen en nalaten aan nabestaanden – die kun je er al niet mee.’

Straks blijkt toch uit het overzicht wat je aan pensioen hebt opgebouwd?

Omtzigt: 'Nee hoor, want het is nog veel gemakkelijker, of beter gezegd beroerder. Het is straks niet alleen dat er acht of negen dingen bij- en afgeschreven worden van je pensioenpot. Het zijn dingen die bijna niemand snapt. Een macro- of microlanglevenrisicobijschrijving? Daarvoor moet je toch echt even gaan zitten.

'De beleggingsopbrengsten worden ook nog eens cohortafhankelijk toegerekend. Dus als jij tegenover een tien jaar oudere of jongere collega zit, en je legt de statements naast elkaar, dan is het van: "Hé, jij krijgt plus 3 procent, en jij krijgt plus 5 procent!"

'Begrijp dan maar eens hoe het stelsel in elkaar steekt. De collega naast je krijgt een ander rendement dan jij, terwijl je niet voor een andere belegging hebt gekozen. Je snapt de plussen en de minnen niet... Begrijpelijker wordt het in elk geval niet.'

U was voorstander van het pensioenakkoord toen u nog voor het CDA in de Tweede Kamer zat.

Omtzigt: 'Ik heb meegeschreven aan het CDA-verkiezingsprogramma. Daarin heb ik toen al een aantal zaken genoemd: het pensioenstelsel moet juridisch houdbaar zijn – daar heb ik twijfels over, want er ligt een brandbrief van de Raad voor de Rechtspraak waarin zij waarschuwen voor een stortvloed aan rechtszaken.

'En je moet een goed nabestaandenpensioen hebben – nou, er zijn situaties waarin je geen nabestaandenpensioen krijgt. En als je dit pensioenakkoord invoert, dan moet je de leenrestrictie niet opheffen. Dat betekent dat je je jongeren binnen het pensioenfonds niet mag laten beleggen met geleend geld (van oudere deelnemers – red.)'

U ontdekte dat jongeren in de modellen van De Nederlandsche Bank zestien keer hun inleg bijlenen – dat is een hefboom van 1.600 procent.

Omtzigt: 'We wisten dat in de allereerste concepten 150 procent leenrestrictie zat. Dat betekent dat als je 100 euro in de pot hebt, je voor 150 euro kunt beleggen, door 50 euro bij te lenen. Die begrenzing

is ergens gaande het proces uit de wet verdwenen. Niet helemaal duidelijk is waar.

Tijdens het pensioen WGO heeft minister Schouten uitgelegd dat het pensioenpotje van jongeren na een paar jaar ook op 0 kan uitkomen. Reden: voor jongeren kunnen fondsen 150% in aandelen beleggen. In dit filmpje leg ik uit waarom dat niet goed gaat
<https://t.co/R6UkmcTZW0>
— Pieter Omtzigt (@PieterOmtzigt) [Oktober 20, 2022](#)

‘Toen vroeg ik minister Carola Schouten wat dan wel kon, maar er kwam geen antwoord. Vervolgens zagen wij sommen van De Nederlandsche Bank. Toen ik die met actuarissen doorrekende, konden we de berekeningen alleen rond krijgen als je 400, 500 of 600 procent leent. Dus we keken elkaar aan van: dit bedenkt je toch niet?’

Maar het was nog veel erger.

Omtzigt: ‘Een hefboom van vijf tot zes betekent dat als de beurs met 20 procent daalt, je al je geld kwijt bent. En het is meerdere keren voorgekomen de afgelopen veertig jaar dat de beurs met meer dan 20 procent is gedaald. Maar toen bleek gewoon in de modellen van De Nederlandsche Bank te zitten dat ze voor jongeren nota bene 1.600 procent hadden toegepast. Zestien keer de inleg. Nou ja! Dat had ik meerdere keren gevraagd aan de minister, maar elke keer kreeg ik een ontwijkend antwoord.

‘Dat beangstigt mij, want als ik zoiets er op het laatste moment nog uithaal, wat voor rare dingen zitten er dan nog meer in? Ik ben ook heel benieuwd welke lobby achter de schermen zit om de leenrestrictie eruit te halen.

‘Je wilt toch niet dat er ooit een generatie komt met een leeg potje. Weet je wat dat betekent? Denk je dat die generatie een dag erna gaat zeggen: “Die verplichte pensioenpremies blijven we gewoon betalen, hoor. Ook al staat er nul op onze rekening.” Dan is toch politiek onhoudbaar om te zeggen dat ze moeten blijven betalen? Dat was wel het antwoord van de minister. Terwijl het het einde van het stelsel zou zijn.’

Oude aanspraken moeten worden omgezet in nieuwe aanspraken in het nieuwe stelsel. Hoe kijkt u aan tegen het ‘invaren’ van pensioenen?

Omtzigt: ‘Wat ik nog nooit heb gezien in mijn studies van pensioenstelsels, is dat je al je oude aanspraken omzet in nieuwe aanspraken bij zo’n grote stelselwijziging. De lichtzinnigheid waarmee dat in elkaar is gezet en wordt doorgevoerd, daar ben ik wel van geschrokken. Het maakt een groot onderdeel uit van het bezwaar dat ik heb tegen wat er gebeurt.

‘Over de verdeling van de pot kunnen grote gevechten uitbreken, want er zijn twee manieren om de pot te verdelen. En daarvoor waarschuwen de rechters en de Raad van State: als je twee methodes hebt, dan gaat iedereen de andere methode ook doorrekenen. “Ik krijg nu 120.000 euro, maar bij die andere methode is dat 160.000 euro. Ik kom dus 40.000 euro tekort. Waar kan ik terecht met mijn klacht?” Maak een keuze, vragen rechters ons daarom.’

Tot slot. Wat te vinden van deze gigantische hervorming?

Omtzigt: ‘Zelfs als je dit een goed stelsel vindt, heb je dan het vertrouwen dat de operatie goed gaat? Het aantal e-mails en protesten dat we zien, is nog helemaal niks met wat er kan gebeuren als er iets misgaat. Dat raakt systemisch het vertrouwen in de politiek en instituties.

[topscorer](#)

‘Als je de doelstellingen van de hervorming naloopt, dan wordt het stelsel niet begrijpelijker, niet individueler en ook niet per se koopkrachtig. Je moet je dus afvragen of dit nou wel een goed plan is. Toch is er weinig discussie over. Als ik in de Kamer een hele dag over het pensioenstelsel debatteer, dan krijg ik wel spoedberichtjes over Glennis Grace en de Jumbo, maar niet over de pensioenwet op mijn telefoon, zal ik maar zeggen. Terwijl als nou iets de maatschappelijke discussie zou moeten zijn, dan is het de inrichting van het pensioenstelsel, want die raakt de hele bevolking.’